

РЕЦЕНЗІЇ

Валерій Колюх

доктор політичних наук, доцент,
професор кафедри політичних наук філософського факультету
Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
народний депутат України
(Київ, Україна)
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8545-7450>
vmedvin@gmail.com

ПЕРШИЙ АКАДЕМІЧНИЙ ПІДРУЧНИК
ІЗ ПРАВОВОЇ ПОЛІТОЛОГІЇ В УКРАЇНІ*

Із розвитком політичної науки та в умовах глобалізації політики при дослідженні політичних процесів і практичному застосуванні їх результатів дедалі гостріше відчувається потреба у поєднанні політологічних і правових знань. Так, дослідження особливостей організації та функціонування державної влади й місцевого самоврядування в Україні неможливе без вивчення Конституції України, законів та інших нормативно-правових актів України, що регулюють засади їх функціонування. Особливості політико-правових процесів в Україні в умовах світової політичної та економічної інтеграції вимагають дослідження законодавства зарубіжних країн. Вивчення електоральних процесів нерозривно пов'язане з необхідністю розгляду виборчого законодавства тощо.

Політологи першими усвідомили необхідність поєднання у дослідженнях політики правових і політологічних знань. У результаті цього, зокрема в Інституті держави і права імені В. М. Корецького НАН України, був створений відділ правових проблем політології. У ньому сформувалася перша на пострадянському просторі наукова школа правової політології. Чи не першою у вітчизняній науці про необхідність синергійного поєднання політологічних і правових знань для досягнення суспільно значущого управлінського ефекту заявила завідувачка відділу правових проблем політології Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України, докторка політичних наук, професорка, членкиня-кореспондентка Національної академії правових наук України І. Кресіна. Низку своїх наукових публікацій вона й очолюваний нею колектив науковців (дев'ять докторів і кандидатів політичних та юридичних наук) присвятили саме вивченню проблем співвідношення права і політології, виокремленню предмета й об'єкта правової політології. У наукових працях цього колективу та публічних виступах послідовно й аргументовано сформульоване спільне основне завдання політики і права – утвердження спра-

* Рецензія на підручник: *Правова політологія. Академічний курс: підручник* (Кресіна І ред, Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України 2021) 480.

ведливого суспільства й вільної людини та відповідального громадянина. Епіграфом до колективної монографії “Правова політологія: проблеми концептуалізації та інституціоналізації”¹ (2019 р., за редакцією І. Кресіної) є такі промовисті й мудрі слова: ‘Політика ефективна, якщо справедлива. Справедливість – мета і сенс людського співжиття, основа права, засаднича цінність демократичного суспільства’. Ця праця концептуального характеру стала теоретичним підґрунтям української правової політології, а підручник “Правова політологія. Академічний курс” (2021 р., за редакцією І. Кресіної) – основою викладання цієї навчальної дисципліни у вищих закладах освіти. Фактично маємо єдиний науково-навчальний комплекс, який засвідчує високий науковий потенціал української суспільної науки і відкриває нові можливості для модернізації вищої освіти (зокрема, підготовки правознавців, політологів, соціологів, держслужбовців, управлінців) на основі наукових здобутків сучасної науки.

У підручнику “Правова політологія” висвітлені теоретичні положення про сутність політико-правових явищ та процесів, особливості функціонування основних інститутів політики і права, актуальні проблеми та сучасні підходи до їх вирішення через встановлення закономірностей внутрішніх зв’язків права і політики.

Автори вдало виокремлюють предмет правової політології, чим підкреслюється логічна необхідність вивчення політики і права та політико-правових явищ у взаємній єдності та опосередкованості. Не викликає сумнівів твердження, що у сучасних умовах саме праву належить ключова роль в організації політичного життя суспільства, адже право є засобом легітимізації політичної влади, організації взаємодії суспільства та політичних інститутів, встановлення форми і правил політичної боротьби. Крім того, завдяки процесам демократизації та глобалізації відбувається значне розширення кола суб’єктів політичної діяльності, що вимагає посилення ролі права в організації політичних процесів.

Значна увага у підручнику приділена розвитку світової та вітчизняної наукової думки щодо взаємовпливу політики і права. Так, розкриваючи зміст понять “політика” і “право”, автори відзначають, що упродовж ХХ – початку ХХІ ст. ці поняття та відповідні сфери людської діяльності здебільшого розглядалися відокремлено. У науковій і навчальній літературі одні й ті ж феномени містили здебільшого різні характеристики, ознаки та функції. У практичному сенсі хибне розуміння політики і права як відокремлених категорій та сфер суспільного життя у їх вузькому значенні призвело до того, що будь-яка зміна форми державного правління, форми державного устрою чи виборчої системи вимагала термінового “переписування” законодавства, що породжувало численні колізії та прогалини у ньому, непослідовність, неузгодженість, низьку якість і неефективність правових норм. Тож комплексний, системний підхід при вивченні політології та правознавства обґрунтований і вкрай потрібний.

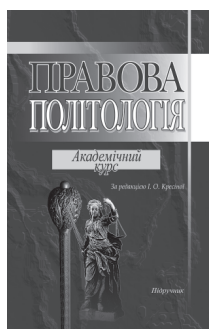
¹ І. Кресіна (ред), *Правова політологія: проблеми концептуалізації та інституціоналізації* (Інститут держави і права ім. В.М.Корецького НАН України 2019).

Окремої уваги заслуговує внутрішня логіка і послідовність викладення матеріалу: окресливши предмет правової політології, проаналізувавши історію становлення та розвитку наукової думки про взаємовплив політики і права, визначивши методологічні засади правової політології як науки та навчальної дисципліни, автори з означених позицій розкривають сутність і обсяг таких понять, як політична влада, правова політика, політичне право, політико-правова система, політико-правові інститути, крізь призму ролі права в організації політичної сфери життя суспільства. Не викликає сумнівів розгляд авторами політико-правової системи як органічної і цілісної метасистеми. Інноваційність і продуктивність такого підходу відкриває шлях до формулювання нових парадигм у дослідженні й тлумаченні політико-правової реальності.

Вдалими, на нашу думку, є сформульовані в кінці кожного розділу контрольні запитання та завдання для студентів. Адже, окрім засвоєння викладеного матеріалу, у студентів виникатиме потреба його творчого осмислення, формулювання власних висновків та міркувань щодо викладених питань. Значним за обсягом і змістом є наведений авторами список рекомендованої літератури до кожного розділу для більш глибокого вивчення тем. Причому це як вітчизняні, так і зарубіжні джерела.

Академічний курс “Правова політологія” становить інтерес не лише для викладачів і студентів закладів вищої освіти, а й фахівців із політичних та юридичних наук, усіх, хто цікавиться сучасним політичним життям, закономірностями та логікою політико-правових процесів у суспільстві.

Практичне ж застосування результатів наукової діяльності авторів курсу може бути виражене у розумінні необхідності застосування комплексного підходу при формуванні державної політики органами публічної влади та політичними діячами.

Правова політологія. Академічний курс: підручник / авт. кол.; за ред. І. О. Кресіної. Київ: Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України, 2021. 480 с.

www.pravola.com.ua

Підручник “Правова політологія. Академічний курс” містить тексти базових лекцій, в яких висвітлюються найважливіші теоретичні положення про сутність політичних і правових явищ, політико-правових процесів і проблем та сучасних підходів щодо їх вирішення, про особливості функціонування основних інститутів політики та права. У 15 розділах послідовно розкриті питання становлення правової політології як науки та навчальної дисципліни, її методологічні засади, особливості взаємодії політики і права, розкрито суть таких понять і політико-правових феноменів, як політична влада, правова політика, політичне право, політико-правова система, держава, політичний режим, політична участь, політичні партії, політичне представництво та прогнозування. Кожен розділ закінчується контрольними запитаннями та списком рекомендованої літератури.

Академічний курс розрахований на викладачів і студентів вищих закладів освіти й усіх, хто цікавиться питаннями сучасного політичного життя.